

**Міністерство освіти і науки України
КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»**

**ФІЛОСОФІЯ,
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА
ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ
ОСВІТИ
ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

17 листопада 2016 р.

Частина I.

**Дніпро
2016**

УДК 303
ББК 63.3
Ф 38

Редакційна колегія:

РОМАНЕНКО Михайло Ілліч, д.філос.н., проф., ректор КВНЗ «Дніпропетровський ОППО»

ВИСОЦЬКА Ольга Євгенівна, д.філос.н., доц., декан факультету відкритої освіти та стажування КВНЗ «Дніпропетровський ОППО»

Ф 38 Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. 17 листопада 2016 р., м.Дніпро, ДОППО. Частина I / Наук. ред. О.Є.Висоцька. - Дніпро: РоялПринт, 2016. - 270 с.

У збірник вміщено матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції **«Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку»**, що присвячена найбільш важливим проблемам взаємодії філософії, освіти, культури в умовах розвитку громадянського суспільства, а також питанням поширення ідей освіти для сталого розвитку у навчальних закладах Дніпропетровської області та в Україні, обміну досвідом щодо шляхів інтегрування змісту випереджаючої освіти для сталого розвитку у навчально-виховний процес, впровадження громадянської освіти на засадах європейських демократичних цінностей, екологічної та енергоефективної освіти, гендерної освіти, медіаосвіти, здоров'язберігаючих освітніх технологій, профільної освіти.

Рекомендовано для науково-педагогічних працівників вищої та післядипломної освіти, керівників середніх загальноосвітніх навчальних закладів, вчителів, докторантів, аспірантів, студентів.

© Колектив авторів, 2016

© ДОППО, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ У ВИМІРІ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗРУШЕНЬ.....	3
<i>Анастасова А. О.</i> Філософські дисципліни в умовах глобалізації: впровадження інновацій як запорука їх занепаду.....	3
<i>Соснін О. В.</i> Формування концепції ефективної системи освіти у вимірі сучасних глобалізаційних зрушень.....	4
<i>Загрійчук І. Д.</i> Випереджаюча освіта і сталий розвиток: понятійне визначення.....	6
<i>Хазан В. Б.</i> Сталий розвиток і його оцінка.....	8
<i>Безена І. М.</i> Трансформація змісту шкільного освітнього простору як фактор для самореалізації особистості.....	11
<i>Бутурліна О. В.</i> Філософсько-освітня рефлексія stem-інновацій.....	13
<i>Васюк Ю. А., Кравченко Л. М.</i> Освітнє середовище як простір міжособистісної взаємодії.....	15
<i>Вишняков В. М.</i> Інноваційні аспекти освітнього середовища.....	17
<i>Кушнікова С. В.</i> Філософія сучасної освіти: міжпарадигмальна рефлексія.....	19
<i>Несправа М. В.</i> Боротьба зі злом та агресивністю людства за А. Бадью.....	21
<i>Кошова М. К.</i> Глобалізація та інформаційна революція в освіті та філософії.....	23
<i>Кожухова Т. В.</i> Роль освіти у ліквідації злиденності й досягненні сталого розвитку.....	25
<i>Мурашкін М. Г.</i> Роль суб'єктивного фактора в виникненні нових релігій.....	26
<i>Сотникова Н. А.</i> Особенности формирования жизненных стратегий будущего в системе опережающего образования.....	29
<i>Овсянкіна Л. А.</i> Проблеми національної освіти у контексті глобальних змін . . .	31
<i>Пронякин В. И., Скляр А. В.</i> Идентификационные трансформации отечественного классического университета в секулярной антропосоциогенной среде.....	33
<i>Олексін Ю. П.</i> Освіта для сталого розвитку як один з чинників виживання людства на Землі.....	34
<i>Рогова О. Г.</i> Про духовно-моральне підґрунтя освіти для сталого розвитку.....	36
<i>Салата Г. В.</i> Філософія інформаційної асиметрії документного потенціалу бібліотечних установ України у вимірі сучасних глобалізаційних зрушень.....	37
<i>Пунченко О. П., Шилина Н. Е.</i> Инновационное измерение образовательной политики Китая в условиях евроазиатской глобализации.....	39
<i>Савич А. В.</i> Формирование историко-экологической среды на современном этапе в формате национальной идеи.....	41
<i>Пахомова М. В.</i> Безперервна освіта педагогічних працівників як потреба реалізації ідей сталого розвитку.....	43
<i>Чаркіна Т. І.</i> Історична антропологія у вимірі сучасних глобалізаційних перетворень.....	44
<i>Суріна Г. Ю.</i> Філософські засади трансгресивної педагогіки.....	46
<i>Черниш Т. М.</i> Концептосфера світоглядного потенціалу гуманітарної освіти як фактор соціогуманітарного перетворення сучасної України.....	48
<i>Чумаченко М. О.</i> Світло і темрява як виразники асиметрії містичного досвіду в життійному наративі.....	50
<i>Шустак Ю. І.</i> Поняття неформальної освіти у вітчизняному та канадському науковому дискурсі.....	52
<i>Шишко І. А.</i> Гуманітаризація як інноваційний процес в рамках філософсько-педагогічного дискурсу.....	54
<i>Шабасєва Л. М.</i> Комунікативні практики громадянського суспільства: стратегії сьогодення.....	55
РОЗДІЛ 2. ВИЩА ОСВІТА: НОВІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ.....	58
<i>Кадиевская И. А.</i> Перспективы отечественного образования.....	58

– обязательная составляющая воспитательной системы современной школы. Современный урок должен способствовать личностному росту ученика, помогать ему ощутить себя субъектом деятельности, способным к самоорганизации и саморазвитию. В ходе урока необходимо дать возможность каждому ученику обрести себя, создать возможности для творческого роста и развития, обеспечить успех в усвоении учебного материала. Каждый урок – это ступенька в развитии творческого потенциала школьника, его самопознании, самовоспитании и саморазвитии.

Проектирование жизненных стратегий школьника наиболее успешно осуществляется в условиях комплексного внедрения системы опережающего обучения в образовательных учреждениях. Поэтому важно последовательно включать в учебно-воспитательный процесс как технологии, которые индивидуально обуславливают планирование будущего каждого ребенка, так и общие принципы построения поддерживающих стратегий обучения на основе научного проектирования в системе опережающего образования.

Л. А. Овсянкіна

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

Сучасна система освіти України, що опинилася у всезагальній кризі, вимагає серйозної уваги з боку фахівців багатьох наук. Вона має стати предметом дискусій не тільки філософів, педагогів та соціологів, а й центром громадської зацікавленості, глибокого аналізу політиків, економістів, юристів, менеджерів тощо для подальшого вирішення стратегічних інтересів держави, а також для забезпечення спільними зусиллями у майбутньому моральної зрілості, духовної єдності та інтелектуального прогресу нашого демократичного суспільства. Адже сучасна випереджаюча освіта, в основі якої закладений принцип людиноцентризму, унікальності і неповторності особистості, поступово виходить на пріоритетне місце у всьому світі. Її провідна роль як системоутворюючого, самоорганізуючого, мотивуючого та мобілізуючого фактору безперервно зростає.

Сьогодні українське суспільство знаходиться в стані пошуку нових соціально-економічних, політичних, моральних елементів і методів його реформування. За останні роки опубліковано чимало фундаментальних робіт, присвячених аналізу взаємовпливу економічних, соціальних, політичних, духовно-моральних процесів на розвиток людини та суспільства. Складовою частиною цих робіт є загальні проблеми місця й ролі освіти, духовних цінностей у системі суспільних відносин та соціально-практичної діяльності суб'єкта. Поставлені питання аргументовано розглянуто у працях Л.Губерського, В.Андрущенко, М.Михальченка [4], В.Пазенка, В.Ляха, О.Соболя, К.Райди [3] та інших наукових розвідках. Ще не вивченими залишаються безліч аспектів цієї проблеми, а саме: зростання ролі випереджаючої освіти в соціально-економічному розвитку суспільства; нові соціальні моделі людської взаємодії у контексті глобальних трансформацій; радикальні зміни в моральній свідомості людини та створення відповідних соціально-культурних передумов виникнення нової етики, якими вона детермінується і стимулюється.

Виникнення нових фундаментальних цінностей у сфері економіки, політики й культури вимагає сьогодні від системи освіти формування нового цифрового освітнього середовища та появи людини нового типу, здатної швидко адаптуватися до бурхливих глобальних змін в соціально-політичному житті, враховуючи механізми конкуренції, кооперації, взаємонавчання та взаємооцінювання. Для цього їй (освіті), як найінтенсивнішому способу входження людини у суспільство, необхідно активно шукати такі джерела сучасних знань, які впливають на зміни в самій людській істоті. Адже людина зі своїми моральними нормами, потребами, цінностями, переконаннями, поглядами є центром усіх суспільних відносин та основним

носієм перетворень у соціумі.

Як відомо, для кожної історичної епохи є характерним свій ідеал людини, формування якого залежить як від соціально-політичних змін, так і від змін у світогляді. В ХХІ столітті українське суспільство стає все більш складною і внутрішньо диференційованою системою, що складається з матеріальних і морально-духовних чинників. У цьому аспекті мораль як структурний елемент світогляду є головним внутрішнім фактором розвитку як соціальної системи, так й людини. Тільки через мораль людина здатна реалізувати більшість своїх сучасних можливостей і вирішити суперечності на шляху їх досягнення. На відміну від ранніх пострадянських часів, в сьогоdnішньому постіндустріальному суспільстві (суспільстві споживання) більшість конфліктів стосуються вже не питань економічного розвитку, а належать до проблем якості життя, рівноправності, самореалізації індивідів, тобто постматеріальних, моральних цінностей і переходять у соціокультурну площину. Як стверджує З. Бауман, суспільство споживання вимагає від сучасної людини засобами Інтернету постійно «створювати попит на себе» [2,с.37]. Той, хто залишається поза цього «сповідального суспільства», сплачує високу ціну.

На наш погляд, саме освіта – це той важливий чинник, який має навчити індивіда знаходити баланс між раціональними та ірраціональними категоріями у своєму бутті, спираючись на загальноприйняті базові моральні цінності, які мають безперервно транслюватися наступним поколінням. Адже стійкість особистості визначається наявністю в її свідомості чітких моральних переконань та впевненістю у моральних цінностях. Базові цінності, які формуються в свідомості індивіда саме завдяки освіті, утворюють істотну частину уявних суспільних значень, які щоразу інституалізуються. У подальшому вони визначають розвиток кожного суспільства, впорядковують неформально інституалізовані норми та критерії.

Автор поділяє точку зору Ю.Хабермаса [5], представника комунікативної практичної філософії про те, що сьогодні способом вирішення проблем раціоналізації життєвого світу є тільки особисте подолання деформацій у ціннісно-нормативній сфері, поновлення втраченої рівноваги між працею та інтеракцією, життєвим світом і системою, соціальною і системною інтеграцією. У цьому зв'язку, в соціумі має поступово сформуватися нова етика відповідальності. На підтримку цієї думки, К.-О.Апель першочерговим завданням сучасної етики є розповсюдження принципу відповідальності, що має розгортатися як «спільна вселюдська співвідповідальність усіх за наслідки й побічні наслідки колективної діяльності людей» [1,с.449].

Дійсно, сьогодні цей принцип повинен увійти у свідомість кожної людини, стати її головним моральним кредо, що має допомогти розповсюдженню норм універсалістської етики відповідальності, яка має у подальшому втілюватися в демократичних інституціях сучасного суспільства. На думку автора, освіта як потужний механізм духовного становлення майбутнього суспільства у цьому аспекті має виконувати першочергову роль у культивуванні етики відповідальності. Вона має сформувати в молоді такі важливі базові принципи, як: розуміння глобального зв'язку людини із людством та всією світовою системою; істинна любов до справедливості і добра; увага не тільки до мети, але й до засобів її досягнення; повага законів, чесність у справах; бажання відстоювати власну свободу і права людини, не використовуючи насильство.

На думку автора, сучасне українське суспільство має всі об'єктивні можливості стати прогресивною системою. Щоб стати такою, воно повинно створювати умови для якісної освіти, від рівня якої у подальшому буде залежати самореалізація молоді не тільки в матеріальному (економічному) плані, але й у духовному, соціальному. Головне завдання освітньої політики сьогодні – створення інтелектуального капіталу нації на основі впровадження нових освітніх стандартів та активного використання інноваційних технологій, передових наукових розробок у всіх базових галузях.

Список використаних джерел

1. Апель К.-О. Дискурсивна етика як політична етика відповідальності у ситуації сучасного світу // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія: Підручник / Пер. з нім. – К.: Лібра, 1999. – С.395-412. 2. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2014. – 280 с. 3. Гуманізм: сучасні інтерпретації та перспективи / Пазенок В.С., Лях В.В., Соболь О.М., Райда К.О., Єсипенко Д.М., Пархоменко Т.С., Федорченко В.К., Любимий Я.В. – К.: Український Центр духовної культури, 2001. – 380 с. 4. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. – 2-е вид. – К.: Знання України, 2005. – 580 с. 5. Хабермас Ю. Демократія. Разум Нравственность: Московские лекции и интервью. – М.: АО «КАМІ», Academia, 1995. – 245 с.

В. И. Пронякин, А. В. Складар

ИДЕНТИФИКАЦИОННЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО КЛАССИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА В СЕКУЛЯРНОЙ АНТРОПОСОЦИОГЕННОЙ СРЕДЕ

В свое время К.Г. Юнг высказал мысль о том, что едва ли не единственным средством выживания христианства в условиях современного секулярного (цивилизационного) социума является символизация предмета религиозной веры. Вера в символ, полагал швейцарский мыслитель, дает человеку уверенность и силу в противостоянии чудовищу, которым является «мир в его целом», чтобы не быть раздавленным им. Хотя символ, с точки зрения реальной действительности и обманчив, однако психологически он – истина, «ибо всегда был мостом, ведущим ко всем величайшим достижениям человеческого духа». Рассуждая подобным образом, Юнг заключал, что веру следует заменить пониманием, с целью освобождения от угнетающих последствий порабощения верой при сохранении красоты символа. В этом, согласно Юнгу, должно было бы заключаться «психоаналитическое исцеление как от веры, так и от безверия» [1, с.235-236].

Существует весьма распространенное мнение, что на рубеже XX и XXI вв. обнаруживается тенденция считать доминирующей культурологическую характеристику христианства, его «погруженность» в культуру, в контекст. Признается весьма показательным сам факт возможности развития теологии в русле современного мышления. Этому способствует герменевтическая («понимающая») установка на символичность предмета веры, необходимость которой и спрогнозировал своими инструментальными (психоаналитическими) методами К.Г. Юнг.

Учитывая сказанное, необходимо подчеркнуть, что проблема выживаемости теологии (как и христианства вообще) в секулярную эпоху лишь на первый взгляд относится к разряду чисто теоретических проблем; она актуальна, прямо-таки вопиюще злободневна – с точки зрения выживания культуры как таковой. По мысли А.Мальро, XXI век будет религиозным, или его вообще не будет. Это – не просто изящная фраза. Ведь в противовес цивилизации, обеспечивающей движение (развитие) социума, культура «организует» его статику, тем самым обеспечивая условие существования социума как такового. В свою очередь религия, выступающая консервативной стороной культуры, выполняет в отношении последней охранительную роль, причем во многом – за счет поддержания в ней аксиологической интенционально-ориентационной кумулятивности. Поэтому не случайным выглядит интерес современных интеллектуалов (не одних лишь теологов) к богословской тематике: самосознание культуры находится в поисках надежных оснований, на которые можно было бы опереться в ситуации глобального мировоззренческого релятивизма и смысловой дезинтеграции. Именно релятивизм и прагматизм смысложизненных установок грозит, как полагают некоторые гуманитарии, обернуться окончательной утратой человеческой способности ценностного мировидения.

Противостоять этой тенденции возможно путем воспитания («вращения») национальной элиты, или, что в данном контексте звучит как синоним, – интеллиген-